

Gyanús galambok, gyanútlan galambászok és az állambiztonság 1958-ban ^[1]

„A galambsportban nem gyakori az ilyen tömeges röptetés. [...] Értésüleink szerint osztrák, nyugatnémet, belga és holland galambok vesznek részt. Szükséges a szoros belső és külső ellenőrzés, mert feltűnés nélkül kicsi csomag gyanánt egy vagy több galambot is lehet átadni magyar személynek, aki egy-két nap múlva engedi útnak. A galamboknál üzenetváltásra alkalmas fémtokban cigarettapapír vékonyságú speciális papíron jelentős terjedelmű szöveg közölhető. Ezért a magyar galambszövetség kb. 30–40 személyt rendel ki tagjai közül rendezőnek.”

Bevezető

Gyerekkori olvasmányából, Jules Verne regényéből bizonyára mindenki ismeri a - francia eredetben német (Mathias Sandorf) nevű - magyar szabadságharcos történetét. *Sándor Mátyás* és társai az ország függetlenségének kivívása érdekében szerveztek összeesküvést, melynek központja Triesztben volt. Hazai - magyarországi és erdélyi - híveikkel postagalambok által szállított, rejtjelezett üzenetek útján tartották a kapcsolatot. Egy galamb azonban rossz kezekbe került, és nem sokkal a tervezett felkelés kirobbanása előtt az összeesküvést felszámolták, vezetőit elfogták és kivégezték. Egyedül Sándor Mátyásnak sikerült megszöknie - és így tovább.

Nem tudom, hogy *Kajtár Ferenc* főhadnagy, a magyar állambiztonság kémelhárító osztályának a tisztje olvasta-e Verne regényét. Az alábbi történet azt valószínűsíti, hogy olvasta, és nagy hatást gyakorolt rá, ez azonban pusztá spekuláció. Ami biztos, hogy Kajtár 1929-ben született, 1949-ben Pécsen szerzett tanítói oklevelet, majd a helyi dohánygyárban és a megyei tanácsnál dolgozott. 1950-tól az ELTE Természettudományi Karán tanult, ahol 1956-ban kapta meg földrajz szakos középiskolai tanári diplomáját. Az egyetem elvégzése után került a Belügyminisztérium (BM) államvédelmi szervének kémelhárító részlegére. 1956. október 24-én a BM József Attila utcai épületének védelmében megsebesült, ezért hetekig kórházban majd otthonában lábadozott. 1957 januárjában állt ismét munkába, a politikai nyomozó főosztály kémelhárító osztályán. A különösebb operatív tapasztalatokkal nem rendelkező tisztnek nehezen találták meg a megfelelő munkaterületet, míg nem 1958 januárjában a Magyarországra beutazó külföldi sportolók ellenőrzését bízták rá. Minősítési lapja szerint az elhárítási vonal megszervezése a főhadnagy feladata volt.

Kajtár nagy vehemenciával fogott hozzá a munkának. Úgy látta, hogy a kapitalista országokból a Magyarországon megrendezett sporteseményekre érkező személyek ellenőrzése szorulanak, mert a rendelkezésre álló adatok szerint előszeretettel követnek el illegális cselekedeteket, elsősorban csempésznék, és üzeneteket közvetítenek úgy befelé, mint kifelé. Kajtár szerint alapos volt a gyanú, hogy a sporteseményeket az imperialista titkosszolgálatok - beépített embereiken keresztül - hírszerzésre használják fel, ezért a beutazók ellenőrzésére javasolta egy objektumdosszié létesítését. A dossziéba gyorsan gyűltek az iratok, amelyek arról árulkodnak, hogy a tiszt figyelmét egyetlen, itthon megrendezett nemzetközi sportesemény sem kerülhette el, legyen az például a Vasas-Real Madrid labdarúgó mérkőzés, vagy az úszó Európa-bajnokság.

Kajtár és a magyar állambiztonság éberségét egy olyan, elsőre ártatlannak tűnő rendezvény szervezői és résztvevői sem tudták kijátszani, mint az 1958. július végén NSZK-beli és osztrák résztvevőkkel megrendezett postagalamb-röptetés. Mint az első, alább közölt dokumentumban olvasható, a beérkezők mozgását elsősorban azzal indokolták, hogy „feltűnés nélkül kicsi csomag gyanánt egy vagy több galambot is lehet átadni magyar személynek, aki egy-két nap múlva engedi útnak. A galamboknál üzenetváltásra alkalmas fémtokban cigarettapapír vékonyságú speciális papíron jelentős terjedelmű szöveg közölhető.” Nem tudni, hogy esetleges gyerekkori olvasmányélményei hatására, de Kajtár megannyi Sándor Mátyás (*nota bene* Mathias Sandorf) beutazására számított, és így is kezelte a hivatalos sportdelegációban érkező vendégeket.

A figyelés és ellenőrzés döntő részét mindazonáltal nem a szűk értelemben vett politikai rendőrség, hanem a BRFK Igazgatásrendészeti Osztálya Engedélyügyi Alosztályának vezetője, *Jávor László* őrnagy, valamint az alosztály egyik beosztottja, *Vasenda Lajos* hadnagy végezte. Ők bizonyos fokú galambsport-szakmai tudással is rendelkeztek, nem voltak ismeretlenek ebben a közegeben, így feltűnés nélkül együtt lehettek a csoporttal. A körükben végzett munkájukról frissiben, 1958. július 28-án részletes jelentésben számoltak be. Ennek szövegét nem közlöm, ugyanis azt egy az egyben tartalmazza Kajtár László több mint egy hónappal később (!) elkészített jelentése (**Lásd a 4. dokumentumot!**).

Az állambiztonság mindazonáltal nem bízott meg teljesen a „mezei” rendőrökben, ugyanis a galambászokat a Politikai Nyomozó Főosztály figyellel (és környezettanulmányozással) foglalkozó osztálya is szemmel tartotta (**Lásd a 2. dokumentumot!**).

Az állambiztonság és konkrétan Kajtár főhadnagy számára minden gyanús volt, kezdve azzal, hogy a németek háromszor akartak röptetni (a „galambsportban nem gyakori az ilyen tömeges röptetés”). Legfőképpen a győri születésű tolmács viselkedését figyelték gyanakvással, aki önellentmondásba keveredett a Bécsben való letelepedésének idejét illetően (mintha nem lett volna mindegy, hogy 1908-ban vagy 1912-ben került az osztrák fővárosba). Gyanús volt, hogy az illető le akart szállni a buszról, hogy meglátogassa a testvéreit (bebizonyosodott, hogy valóban léteznek), és amikor ez nem sikerült, akkor egy csomagot küldött nekik (nem titkokban, és a tartalmáról Kajtár is megállapíthatta, hogy nem veszélyes). Mindezek ellenére javaslatot tett a szóban forgó személlyel kapcsolatos adatgyűjtésre (**Lásd az 5. dokumentumot!**). A jelek szerint azonban semmi érdemlegeset nem találtak az illetőről, lehetséges, hogy nem is kerestek.

A közölt dokumentumok elsősorban az 1956-os forradalom után újjászerveződő politikai rendőrség paranoiájának a dokumentumai, amelyek bepillantást engednek abba a munkába, amelyet a magyar állambiztonság, közelebbről a kémelhárítás végzett néhány tucat galamblelkű galambász és néhány száz galamb ellenőrzése során. Mi mégis sokat köszönhetünk ennek a paranoiának, ugyanis ez hozta létre azokat az iratokat, amelyekből két, kellemesen eltöltött nap krónikája bontakozik ki. A német és az osztrák versenyzők rendszerben megérkeztek (bár voltak simlisek, akik vízum nélkül próbálkoztak, de az éber hivatalnokok visszafordították őket), lerakták a galambjaikat, megvacsoráztak, megnézték az éjszakai Budapestet, kiengedték a galambokat, majd egy egész napot eltöltöttek Tihanyban. Budapestre visszatérve voltak, akik ismét kiruccanást tettek a városban (nem is sejtve, hogy ezzel milyen biztonsági rendszabályokat játszottak ki), majd másnap délelőtt hazaindultak. A nyugati vendégek - egy-két elejtett megjegyzéstől eltekintve - nem politizáltak, semlegesen, bizonyos távolságtartással szemléltek a magyarországi viszonyokat. Amennyiben minden röptetés ehhez hasonlóan zajlott le, nem csodálkozhatunk azon, hogy a németek több alkalommal is szerettek volna jönni.

Noha a párhuzam erősen sántít, Sárkányhoz és Torontál Simonhoz hasonlóan Kajtár Lászlót is utólerá a végzet. A fenti események után egy évvel, 1959 júliusában a főhadnagyt fegyelmi eljárás után elbocsájtották, majd a katonai bíróság szolgálati hatalommal való visszaélés, valótlan jelentések és rágalmaszások miatt felfüggesztett börtönbüntetésre is ítélte. A főhadnagy dicstelen távozását követően lényegében nem volt, aki a vonalat továbbvívte: a kapitalista országokból beutazó sportolókra vonatkozó anyagokat tartalmazó objektumdosszié lezáró határozat szerint 1959 után ezen a területen már nem végeztek elhárító munkát. Úgy tűnik, az egész „vonalat” Kajtár elvtársnak találták ki.

Az 1958-as budapesti úszó Európa-bajnokságról a *Neue Württembergische Zeitung* és a *Darmstädter Tagblatt* című lapokat tudósító újságíró a kevés a nyugati telefonvonal miatt tudósítását kénytelen volt levélben elküldeni, ám attól tartott, cikke csak a versenyek után érkezik meg, „ha esetleg ezen levelem valamelyik cenzúrahelynél egy kicsivel hosszasabban időzik”. Ráhibázott, levelet valóban felnyitották és kivonatot készítettek róla, amely aztán egy állambiztonsági dossziéba került. Az újságíró ironikusan felvetette, hogy a jövőben ideérkező tudósítóknak talán postagalambot kellene magukkal hozniuk, ha azt akarják, hogy tudósításaik időben megérkezzenek rendeltetési helyükre. A német férfi talán álmában sem gondolt arra, hogy levelének megírása előtt pár hónappal éppen a postagalambok adták munkát a magyar politikai rendőrségnek.

Források

1. Jelentés a postagalamb-versennyel kapcsolatos intézkedésekről

1958. július 17.

Belügyminisztérium

Szigorúan titkos!

II/2-f alosztály

Tárgy: Nemzetközi postagalamb-

verseny júli[us] 25-27-én

Jelentés

Budapest, 1958. július 17.

A Magyar Galambsport Szövetség 1958. július 25-27-én nemzetközi postagalamb-versenyt rendez 39 nyugatnémet és négy osztrák röptető, valamint 70-80 000 galamb részvételével.

Intézkedés:

1. A külső ellenőrzést a II/1. Osztály Zrínyi akadémiai részlegével közösen szervezzük meg. A II/1. Osztály jelzést kapott Ausztriából, hogy egy kiszökött volt katonatiszt az osztrák galamb szövetséget felhasználva haza akar térni, az itthon lévő iratainak kicsempészésére. Ezért a II/1. Osztály operatív tisztje Hegyeshalomnál ellenőrzi a beutazottakat, hogy közöttük van-e a keresett személy. Továbbá külső figyelésre veszik fel a csoportot és Budapestre kísérik.
2. Hegyeshalomnál ellenőrizzük, hogy azonos személyek utaznak-e be. Ha idegen személyek vannak, ezeket külső figyelés alá vesszük.
3. Budapestre érkezve alosztályunk figyelői veszik át a csoportot figyelésre a II/1. Osztály figyelőitől, akik a fent nevezett katonatiszt hozzátartozóit figyelik, felkeresi-e őket valaki a csoportból.
4. Szoros külső figyelést kell biztosítani 25-éről 26-ára virradó éjjel. Ekkor ugyanis a beutazott személyek egy része a 20 kocsi - benne a galambok - őrzésére a Margitszigeten marad a Dózsa és [az] MHK pályán.
5. Ugyanezen éjjel külső figyeléssel kell biztosítani a kertészeti és szőlészeti főiskola diákokthónában lakó személyeket is. A portást titoktartási nyilatkozat vétele mellett megbízzuk, hogy ellenőrizze, kik keresik fel őket, vagy kinek telefonálnak.
6. A szállodában lakó személyeket a szállodai hálózattal ellenőrizzük. A Palace szállóban hat vezető lakik.
7. A csoport belső figyelését a Galambsport Szövetség vezetője, mint hivatalos kapcsolat és a BRFK Igazgatásrendészeti Osztálya megfelelő alosztályának két beosztott [rendőr] tisztje végezné. A nevezett r. tiszt elvtársakhoz tartozik a terület rendészeti, felügyeleti szempontból, és rendszeresen részt vesznek a röptetéseknel, így nem idegenek és nem feltűnő jelenlétük. Ezen kívül folyamatban van egy beszerzés erre a területre. Nevezett személy is jelen lesz a fogadásnál és a kíséréseknél.

Megjegyzés: A galambsportban nem gyakori az ilyen tömeges röptetés. A nyugatnémetek a sportnaptár szerint háromszor akartak röptetni. Kérésünkre azonban az illetékes magyar hatóságok beleegyeztek abba, hogy összevonják egy versenyre.

Értesítéseink szerint osztrák, nyugatnémet, belga és holland galambok vesznek részt. Szükséges a szoros belső és külső ellenőrzés, mert feltűnés nélkül kicsi csomag gyanánt egy vagy több galambot is lehet átadni magyar személynek, aki egy-két nap múlva engedni útnak. A galamboknál üzenetváltásra alkalmas fémtokban cigarettapapír vékonyságú speciális papíron jelentős terjedelmű szöveg közölhető. Ezért a magyar galambszövetség kb. 30-40 személyt rendel ki tagjai közül rendezőnek. 25-én délben már lezárják azt a területet, ahova az autók beállnak - a Dózsa és [az] MHK pályát. Ezeket a magyar személyeket prioráljuk, mert már értesültünk arról, hogy olyan személy is a rendezők között volt, aki rendőri felügyelet alatt állott, és engedély nélkül tart postagalambokat. A priuszos személyeket nem engedjük rendezőnek - a hiv[atalos] kapcsolatokon keresztül intézkedünk.

Mellékelem a részletes programot .

Kajtár László r. fhdgy.

Készült: 2 pl.

Gépelte: Szné

Jelzet: ÁBTL 3.1.5. O-13401. 53-54.

2. Jelentés a galambászok megfigyeléséről

1958. július 25-26.

Belügyminisztérium

Szigorúan titkos!

II/9-b alosztálya

69-2009/958.

Figyelés kezdete: 25-én 19.00 h-kor

Figyelés vége: 26-án 22.30 h-kor

1. számú jelentés

külső figyelésről

II/2-f alosztálynak, „Galambosok”

Budapest, 1958. július hó 25-26-án

21. 58 h-kor „Galambosok” kb. 40 fővel, 18 db tehergépkocsival, melyben postagalambok voltak, megérkeztek a margitszigeti Dózsa pályához, ahol a magyar galambszövetség több tagja várta őket, és ezek irányításával a gépkocsikat a Dózsa pályán elhelyezték, majd a galambok etetését és itatását végezték.

23.25 h-kor „Galambosok” több hivatalos magyar férfi társaságában kijöttek a pályáról, beszálltak a már velük érkezett, GB-304 [f]orgalmi [r]end[sz]ámú autóbuszra, mellyel a Margitszigeten, Margit hídon, Árpád fejedelem útján, Dara u., Zsigmond tér, Lajos u., Kiskorona u., Templom u. , Mókus utcában lévő vendéglő elé hajtottak.

Itt, mivel az étterem zárva volt, továbbhajtottak a Mókus u., Lajos u., a Kolosy térre. Itt leszálltak az autóbusról és

23.45 h-kor bementek a Kolosy tér 3. sz. alatt lévő Vadászkuhnyó Étterembe. Az étterem belső helyiségében helyet foglaltak, és vacsorát majd bort fogyasztottak. A társaság vidám hangulatban beszélgetett. Közülük többen kisé ittas állapotban voltak.

02.00 h-kor „Galambosok” a magyar kísérelőkkel együtt kijöttek az étteremből, és az ott várakozó gépkocsikhoz mentek, ahol megállva, nevetve élénken beszélgettek kb. 5 percig. Majd felszálltak az autóbuszba, ahol helyet foglalva a Kolosy téren, Lajos u., Zsigmond tér, Frankel Leó u., Török u., Mártírok u., Széna tér, Moszkva tér, Krisztina krt., Attila u., Alagút u., Alagút, Clark Ádám tér, Lánchíd, Roosevelt tér, József Attila u., Népköztársaság útján haladva [a] Köröndig hajtottak.

Itt két magyar férfi (akik a magyar galambszövetség részéről voltak jelen) leszálltak az autóbusról. (Nem követték.)

Ezután az autóbusz továbbhajtott a Népköztársaság útján, Dózsa György út, Thököly út, Baross tér, Rákóczi u., Miksa u. , Dohány u., Lenin krt. , Marx tér , Szt. István krt., Margit híd, Margitszigeten a Dózsa pályáig. Itt leszálltak az autóbusról és csoportosan

02.50 h-kor bementek a Dózsa pályán felállított gépkocsik közé.

03.20 h-kor „Galambosok” hozzáfogtak a galamb röptetésének előkészítéséhez. Ekkor kb. 40-50 magyar férfi volt jelen, majd később 130-150 főre emelkedett az érdeklődők száma, akik közül többen segítettek a röptetés előkészítésében.

04.25 h-kor, 04.35 h-kor, 04.45 h-kor és 05.10 h-kor, négy részletben a galambokat felengedték.

„Galambosok” ezután a gépkocsikat kitakarították, majd a Duna-part sétányára állították őket, majd csoportosan visszamentek a Dózsa pályára, amikor mindnyájan együtt voltak, négy magyar férfi társaságában (akik a galambszövetséghez tartoztak).

06.15 h-kor kijöttek a pályáról, és beültek az ott várakozó, GB-304 [f]orgalmi [r]end[sz]ámú autóbuszra, mellyel a Margitszigeten, Margit hídon, Szt. István krt., Marx tér, Lenin krt., József krt., Blaha Lujza térre hajtottak, ahol két magyar férfi leszállt az autóbusról. (Nem követték.)

Az autóbusszal a Blaha Lujza téren, Rákóczi u., Puskin u., Bródy Sándor u., Múzeum krt., Kálvin tér, Tolbuhin krt. , Dimitrov tér , Szabadság híd, Gellért tér, Bartók Béla u., Móríc Zsigmond körtér, Villányi u., Szüret u., Somlói utca 14-16. sz. ház elé hajtottak.

Itt mindnyájan kiszálltak az autóbusból, és

06.47 h-kor bementek a Somlói u. 14-16. sz. házban lévő Kertészeti és Szőlészeti Főiskola diákszállójának épületébe, a két magyar férfivel együtt.

08.30 h-kor „Galambosok” a két magyar férfivel együtt kijöttek a diákszállóból, és beszálltak az ott parkoló autóbuszokba, és a Somlói u., Hegyalja u., Budaörsi úton a 7. sz. műúton, Székesfehérváron keresztül, a 702. sz. műúton, majd a Balaton partján [a] tihanyi partizán üdülő elé hajtottak. Itt mindannyian leszálltak az autóbusról, és

12.02 h-kor bementek a partizán üdülőbe. (Nem követték.)

„Galambosok” közül a délután folyamán kisebb csoportokban többen kimentek a Balaton partjára, és ott sétálgattak.

18.45 h-kor „Galambosok” a két magyar férfivel együtt kijöttek az üdülőből, és beszálltak az autóbuszokba, mellyel a tihanyi komp-átkelőhelyhez hajtottak. Itt az autóbusból többen kiszálltak, és az ott lévő ajándékboltból kisebb ajándékokat vásároltak. Majd utána visszaültek az autóbuszba.

19.00 h-kor elindultak, és kb. 50-60 km-es sebességgel a Balaton mellett, a 71. sz. műúton, 7. sz. műúton, Budaörsi úton, Hamzsabégi u., Bartók Béla u úton a Kosztolányi Dezső térig hajtottak.

Itt [az] egyik magyar férfi kiszállt az autóbusból, és eltávozott a Bartók Béla úton. (Nem követték.) Az autóbusz pedig továbbhajtott a Bartók Béla u., Fadrusz u., Villányi u., Szüret u., Somlói úton a 14-16. sz. házig. Itt valamennyien kiszálltak az autóbusból, és

22.20 h-kor bementek a Somlói utca 14-16. sz. házban lévő Kertészeti és Szőlészeti Főiskola diákszállójába. Az autóbusz pedig üresen eltávozott a Hegyaljai út irányába.

22.30 h-kor a figyelést befejeztük.

Dobróka János r. alez.

Fejes István r. őrgy.

osztályvezető

alosztályvezető

Nyilv. sz.: 78/342. RJ-né

Készült: 2 pld., 2 lap

Kapják: 1 pld. II/2-f, Kajtár elvt.

1 pld. letét

Jelzet: ÁBTL 3.1.5. O-13401. 73-74.

3. Jelentés a galambászok Magyarországra érkezéséről

1958. július 29.

Belügyminisztérium

Szigorúan titkos!

II/2-f alosztály

Jelentés

Budapest, 1958. július 29.

Július 25-én a Hegyeshalom határbelépőnél személyesen ellenőriztem a jelzett 39 nyugatnémet és 4 osztrák galambroptető belépését.

A határt átlépte 34 nyugatnémet és két osztrák állampolgár útlevél és vízum birtokában. Két nyugatnémet személy vízum nélkül lépett be. Mivel a belépőknek négy kivételével kollektív vízum volt, nevezett két személy az ellenőrzés hiányosságát remélve lépte át a határt.

A belépőket határőrítisztek ellenőrizték, hogy megegyeznek-e a belépő személyek az útlevélfényképpel. A további ellenőrzést - hogy a KEOKH-hoz beadott adatok és fényképek egyeznek-e az útlevél adataival és fényképpel - az irodahelyiségben végeztem el. Ekkor derült ki, hogy két idegen személy van a csoportban. Az útlevelek és vízumadatok egyeztetésénél derült ki, hogy vízummal nem rendelkezik H. W. [...] kereskedő és K. H. [...] asztalos, nyugatnémet állampolgárok. Nevezett személyeket azonnal kiutasítottuk.

Megjegyzés: Ilyen nagy létszámú csoport beutazásánál a jövőben is szükségesnek látszik hasonló ellenőrzés, mivel előfordulhat, hogy a KEOKH-hoz beadott adatokkal - csak más fényképpel - beutazhatnak, mivel a HÖR FEP nem rendelkezik fényképekkel. Szükséges a fokozott ellenőrzés azért is, mert ha ebben az esetben csak számszerűen nézik a belépőket és a kiadott vízumokat, két személy engedély nélkül lépett volna be.

A csoport magyarországi tartózkodásáról külön jelentést készítek.

Kajtár László r. fhdgy.

Készült: 3 pl.

Gépelte: Szné

Jelzet: ÁBTL 3.1.5. O-13401. 62.

4. Jelentés a postagalamb-verseny ellenőrzéséről

1958. szeptember 5.

Belügyminisztérium

Szigorúan titkos!

II/2-f alosztály

Jelentés

Budapest, 1958. szept. 5.

A f. év július 25-27-én megtartott nyugatnémet, osztrák postagalamb-röptetésről a BRFK Igazgatásrendészeti Osztály jelenlévő két tiszt elvtársától az alábbi jelentést kaptam:

1958. július 25-én utaztunk le Hegyeshalomba, a küldöttség fogadására. Jávor László r. örgy. reggel 6 órakor indult, Vasenda Lajos r. hdgy. pedig 7.30 h-kor indult Hegyeshalomba. Előbbi érkezett 9.30 h-kor, utóbbi pedig déli 12 órakor.

A nyugatnémetek 1958. július 25-én délután 15.30 h-kor lépték át a magyar határt. A határállomáson Jávor r. örgy. Elvtárs az ottani elvtársaknak segített. Vasenda r. hdgy. et. a Budapestről indult küldöttséggel - a Magyar Galambsport Szövetség elnöke, főtitkára - Hegyeshalom községben csatlakozott a nyugatnémet autókarakához. Hegyeshalomból Budapest felé indulás a fenti nap 18 órakor történt. Budapestre való felkísérésnél a Honvédelmi Sportszövetségtől kapott társas autóbusszal vezettük a karavánt. A társas autóbusszon helyet foglaltak a nyugatnémet és osztrák galambszövetség vezetői, valamint azok a kocsisérők, akikre szükség nem volt a galambszállító autókban. A nyugatnémetek 15 motoros járművel és hét pótkocsival jöttek, mintegy 65 000-70 000 postagalambbal. Hegyeshalomból való indulásnál az egyik osztrák postagalambász, név szerint A. J. azzal a kéréssel fordult hozzánk, hogy ő Győrben le akar szállni két napra, mert ott élő testvéreit meg akarja látogatni. Felhívtuk figyelmét, hogy ez nem lehetséges, mert útlevele, illetve vízuma kollektív, és ő nem testvéri látogatásra jött, hanem a postagalamb-verseny lebonyolításához tolmácsnak. Nevezett győri születésű, és igen jól beszélte a magyar nyelvet. Elmondása szerint 12 éves korában, illetve későbbi elmondása során a gimnázium elvégzése után, kb. 16 éves korában ment ki Bécsbe, és azóta ott él. Nevezett bőrdíjért az egyik galambszállító kocsi tartotta, amit az autóbusszba való beszállás után is ott hagyott. Az autóbusszba való beszállás előtt még elment a galambszállító kocsihoz azzal, hogy a bőrdíjért elhossa, azonban a bőrdíj nem hozta el, hanem csak egy zöld, nylonszerű anyagból készült, cipzáras táskát, amit az egész úton a hóna alatt szorongatott. Amíg Győrt el nem hagytuk, addig állandóan erőszakoskodott, hogy le akar Győrben szállni, de sikerült meggyőznünk arról, hogy ez nem lehetséges.

A karaván Budapestre 22.30 h-kor érkezett a Margitszigetre. A galambok elhelyezése, etetése, itatása, autók felállítása a pályákon kb. két órát vett igénybe. Utána vacsorázni mentünk, ahova a nyugatnémetek majdnem mind elmentek. A vacsora színhelye: Budapest, III. Kolosy tér, „Jégkunyó”. A nyugatnémet küldöttség tagjai a saját pénzükhöz vacsoráztak, kivételt képezett 5 személy, akiknek nem volt magyar pénze, de ennek az összegnek a kifizetését - amely kb. 400 Ft-ot tett ki - vállalta, hogy ki fogja egyenlíteni. A vacsora 26-án [popup title="0[2].30-kor" format="Default click" activate="click" close text="Jávor és Vasenda július 28-ai jelentése alapján kiegészítve."] ért véget, igen jó hangulatban, és tekintve, hogy a galambroptetés reggel 4-5 óra közöttre volt tervezve, így nem tartottuk célszerűnek, hogy a korábban kijelölt szálláshelyre menjünk, mert az idő rövid volt, így a hátralévő időt Budapest éjjeli megtekintésével töltöttük. A margitszigeti pályára kb. fél négy órakor érkezünk, utána egy kis pihenő volt, majd a galambok etetéséhez, itatásához kezdtek, illetve előkészítették őket röptetésre.

Kb. 4.20 órakor K. J., az egyik gépkocsi vezetője [popup title="[...]"] format="Default click" activate="click" close text="Anonimizálva."] véletlenül a galambszállító autó aajtáját rosszul rögzítette, és mintegy 5-6 reteszből a galambok kiröptültek, így még a teljes világosság előtt kénytelenek voltak a galambászok a többi, ugyanabban a körzetben induló galambokat feleresztetni. A többi galamb indítása, illetve röptetése 5 órakor történt, két turnusban. A röptetés általában - az előbb említett hibától eltérően - a külföldi galambászok véleménye szerint is jól sikerült.

A magyar galambszövetség kb. 50 kijelölt tagja, akik a röptetés előkészítésében segítettek, és a pálya őrzésében részt vettek, a röptetés időpontjait, illetve annak befejezését, egész éjjel kint tartózkodtak a helyszínen.

A röptetés befejezése után a gépkocsikat parkírozásra előkészítették, majd ezt követően kb. 9 órakor a programnak megfelelően Tihanyba mentünk el, ahol a partizán szövetség üdülőjében nyert a csoport elhelyezést, s itt lett az ebéd és a vacsora is lebonyolítva. Erről az útról K. J. [popup title="[...]"] format="Default click" activate="click" close text="Anonimizálva."] és W. H. [popup title="[...]"] format="Default click" activate="click" close text="Anonimizálva."] lemaradt. A diákszálló dolgozóinak információi szerint a délutáni órákig aludtak, majd azt követően a szálló környékén sétáltak, illetve tartózkodtak, mindaddig, míg a csoport Tihanyból vissza nem tért. A Tihanyban való tartózkodás alkalmával a résztvevők igen jól érezték magukat, és többen az egyéni beszélgetések során elmondták a nyugatnémetek közül, hogy a népi demokráciában a dolgozóknak igen jó üdülési lehetőségük van, ami a kapitalista Németországban nem lehetséges. Ezt a kijelentést A. H. és O. H. mondták.

A délutáni órákban az időt fürdésre, csónakázásra és a környékbeli terület megtekintésére fordították. Tihanyból a csoport 22.30 órakor érkezett a kijelölt szálláshelyre. Miután a többség pihenésre tért, többen, kb. 15-en, előzetes bejelentés nélkül távoztak, amiről csak másnap szereztünk tudomást. A portás elmondotta, hogy kb. másfél órát voltak távol, és igen jó hangulatban, virágcsokorral tértek vissza. (Az információk szerint a környékbeli vendéglőkben voltak.) A 15 tagú társaság között volt W. H., saarbrückeni lakos, akit másnap, július 27-én a reggeli órákban Sné nevű személy keresett. Hivatkozott Sné, hogy az éjjel telefonon hívta őt W, és közölte vele, hogy üzenetet akar átadni. Sné egy másik nővel ment oda, akik Vasenda r. hdgy.-ot megkérték, hogy keresse meg W-t. Miután Vasenda r. hdgy. bement a hálóhelyekre, W. jelentkezett, hogy az éjjel a 182-106 számot felhívta, mert Snének fia küldött tőle üzenetet. Miután a két fél a beszélgetést lefolytatta, odajött A. J., aki a tolmács volt. Sné elmondotta, hogy fia 1956-ban disszidált, és tekintve, hogy fia igen magas termetű, nadrágokat és egy pár használt cipőt küld fiának, mert 45-ös cipőt ott nem tud kapni. A csomag tartalmát nem láttuk, mert az papírdobozban, fehér csomagolópapírral ált volt kötve. Miután a

csomagot átadta, W-nak és A-nak egy-egy üveg bort adott át. Több mint valószínű, hogy levelet is küldött, mert megemlítette Sné, hogy egy pár sort írt fiának. Ugyanebben az időben az osztrák küldöttség vezetője, F. W. közölte, hogy többen a gépkocsikkal más utakra akarnak menni, amit ő nem tűr el, hanem a csoport együtt menjen a határig.

Kb. július 27-én reggel 9 órakor a Mórícz Zsigmond körtéren az egész társaság megreggelizett, utána a magyar galambszövetség székházába, Verseny u. 16. szám alá mentünk, ahol minden egyes nyugatnémet és osztrák személy a szövetség elnökétől, H. J-től egy-egy postagalamb-jelvényt kapott, valamint a legutóbb megjelent Galambsport újság példányát. Itt rövid üdvözlőbeszédet mondott H. J. és W. Sch., ahol röviden a két nemzet galambsportjának kiépítéséről és a békéért való küzdelemről beszéltek. A nyugatnémetek mind a két beszédet lelkesen fogadták. Ugyanítt rövid beszédet mondott A. is magyarul. Ezután a Népstadion tekintették meg, amit a külföldiek tetszéssel szemléltek. Úgy a galambsport szövetség székháza előtt, mint a stadionban fényképfelvételeket készítettek.

Kb. fél 11 órára a Margitszigetre mentünk, ahol a gépkocsik tankolásával, az utazás előkészületeivel foglalkoztak kb. 11.30-ig, majd elindultunk Hegyeshalom felé. Megjegyezzük még, hogy útközben A. újra kísérletet tett arra, hogy Győrben leszálljon, s testvéreit meglátogassa. Mivel ez ismét nem sikerült neki, ezért Hegyeshalom előtt H. J-nek, a szövetség elnökének egy csomagot adott át. (A csomag tartalma: kb. 6 méter krepp nylon rózsaszín női anyag, egy tokban elhelyezett francia parfüm és kb. 30 db fénykép Nizzából, valamint Ausztria több városából.) A csomagot H. átvette, és részünkre átadta. A-tól azzal vette át a csomagot, hogy azt bátyjának, A. I., Győr [...] szám alatti lakosnak el fogja juttatni. Miután a csomag tartalmát úgy mi, mint Kajtár et. megszemlélte, azt továbbítás végett H. J. elvtársnak átadtuk.

Kb. 16.30-kor érkezünk Hegyeshalomba, ahol a határőrök részére a galambászokat átadtuk.

Általános benyomásunk az volt, hogy úgy a fogadattással, mint a röptetéssel kapcsolatos szervezéssel, rendezéssel, beleértve a budapesti és tihanyi látogatásokat is, meg voltak elégedve. Megelégedésüknek több esetben is kifejezést adtak. Egyéni beszélgetésünk során A. H. pl. elmondta, hogy ő a második világháború során az afrikai harctéren szolgált, és ott esett fogságba. Az amerikai fogságában 7 évet töltött el, különböző dél-amerikai és egyéb más fogolytáborokban. A beszélgetés során elmondta, és kifejezésre juttatta, hogy utálja az amerikaiakat, de mindezt hangosan, a társaság jelenlétében nem merte elmondani, hanem „fülle súgva” közölte velük. H-ről a rövid idő alatt szerzett benyomásunk az, hogy amit Magyarországon ez alatt a rövid idő alatt tapasztaltunk, az mind találkozott a tetszésével. Amikor a galambszövetség elnökétől a magyar galambszövetség jelvényét - amelynek középső részén egy kis vörös csillag látható - megkapta, azt nagy tetszéssel fogadta, és azonnal megjegyezte, hogy náluk a vörös csillag biztos nem fog tetszeni, de ő neki tetszik.

Beszélggettünk ezenkívül még Sch. G-gal, aki éjszakai közvilágításra vonatkozóan elég lelkisnyílóen nyilatkozott, de miután gépkocsival a József Attila utcán és a Népköztársaság útján végighaladt, az ottani világításra, és általában a városnak a belső részeiről igen elismerőleg nyilatkozott. Az éjszakai városnézés során az autóbusz ablakából egy VIRÁGÉRT üzlet portáljára mutatott, és megkérdezte, hogy ez a kis üzlet is államosítva van[-e] nálunk. Miután közöltük vele azt, hogy ez az üzlet is államosított, kifejezésre juttatta, hogy ő is szociáldemokrata, tehát szocialista, azonban nem híve az ilyen nagymértékű államosításnak, s ezt több ízben is hangsúlyozta. Mikor közöltük vele azt, a fenti üzleten kívül igen sok kis üzlet van Magyarországon, amely nincs államosítva, tehát magánkézben van, valamennyire megnyugtatóan vette ezt, a korábbi álláspontja mellett azonban továbbra is kitarított. Arra a kérdésre, hogy miért nem tartja helyesnek az üzletek államosítását, azonban választ adni nem tudott. Példaképpen elmondta, hogy ők odahaza az elmúlt évek során egy munkásotthont építettek fel társadalmi munkában, és amikor az épület készen lett, a munkásotthont [az] öttagú vezetőség kisajátította, és azt a saját céljaikra használták fel. Hozzáfűzte még azt, hogy a szocialista eszme elméletben és gyakorlatban igen sok esetben eltér egymástól, mint ezt az általa elmondott példa is igazolja. Elmondta még, hogy 1942-ben a szovjet fronton megsebesült, mely alkalommal a jobb lábát amputálni kellett. Sch-rel folytatott további beszélgetésünk során azt a következtetést vontuk le, hogy bár a Szovjetunió ellen semmiféle, még csak közvetett megnyilvánulása sem volt, ennek ellenére nevezetben és a jelen lévő németek egy részében is a korábbi nevelés hatása még mindig erősen érezhető.

Tihanya érkezve az úton úttörők vonultak csapatszászlóval és vörös nyakkendővel, amikor is a buszban utazó németek egy része azt a megjegyzést tette, hogy „Hitlerjugendek”. A megjegyzés kezdeményezője és folytatója H. W. volt. Megjegyzését a busz német utasai derűtséggel fogadták.

Megjegyezzük még, hogy a margitszigeti röptetés alkalmával több német és magyar galambász kölcsönösen megadta egymásnak a lakáscímét levelezés, illetve postagalamb-csere végett.

Fentiekben kívül amennyiben a németek itt tartózkodásával kapcsolatosan bármilyen konkrét, érdemleges cselekmény tudomásunkra jut, azt pótlólag jelenteni fogjuk.

Megjegyzés:

Helyesnek mutatkozik, hogy a jövőben és hasonló versenyeken ezen elvtársak jelen legyenek. Munkájuk jellegénél fogva jól ismerik a sportágat és némelyeket is. Mivel ezideig is minden jelentős röptetésnél jelen voltak, feltűnést nem keltenek, és így operatív munkában nagyon jól felhasználhatók. Figyelmük az apró részletekre is kiterjed.

Szóban közölték az elvtársak, hogy tudomásukra jutott, hogy néhány magyar postagalambot otthon hagytak, néhányat pedig elvittek. Lehetőségük van, hogy szakmailag megvizsgálják a kapott galambot, hogy fiatalok-e (ebben az esetben még nem képesek tenyészhelyükre visszarepülni), vagy nevelt, képzett, öreg galambok (amelyek tenyészhelyükre visszarepülnek), és a személyekről valamint a vizsgálati eredményről jelentést készítenek.

Intézkedés:

1. A jelentésben szereplő csomagot (A. küldi öccsének Győrbe) átvizsgáltam részletesen, és a csomag értékének csekély volta figyelembevételével engedélyeztem a továbbítását.
2. A. a beszélgetés során többször ellentmondásba keveredett. Hazudott. Magatartása így gyanús. Ezért Győrben lakó két testvér[é]ről - egyik órás, a másik optikus - véleményt szerzek be, és további adatokat gyűjtök személyére.
3. A 182-106-os telefonszám tulajdonosát felderítem, és anyagot gyűjtök nevezettrre.

Javaslat: Mivel a Magyar Galambsport [Szövetség] vezetői gyakran utaznak külföldre, alkalmas személyt szervezzünk be útjai alkalmával folytatandó hírszerzésre. Autóval mennek, nincsenek nagyon lekötve. Sokat látnak, és sokat mozoghatnak is.

Kajtár László

r. fhdgy.

Készült: 2 pl.

Gépelte: Szné

Jelzet: ÁBTL 3.1.5. O-13401. 67-71.

5. Jelentés a postagalamb-verseny ellenőrzésének tapasztalatairól

1958. október 10.

II/2-f alosztály

Jelentés

Budapest, 1958. okt. 10-én

A f. év július 25-től 27-ig Budapesten megtartott osztrák-ny. német galambörpötetésről beérkezett jelentésekből az alábbiakat jelentem:

Hegyeshalomból való indulásnál az egyik osztrák postagalambász, név szerint A. J. azzal a kéréssel fordult hozzánk, hogy ő Győrben le akar szállni két napra, mert ott élő testvéreit meg akarja látogatni. Felhívtuk figyelmét, hogy ez nem lehetséges, mert útlevele, illetve vízuma kollektív, és ő nem testvéri látogatásra jött, hanem a postagalamb-verseny lebonyolításához tolmácsnak. Nevezett győri születésű, és igen jól beszélt a magyar nyelvet. Elmondása szerint 12 éves korában, illetve későbbi elmondása szerint a gimnázium elvégzése után, kb. 16 éves korában ment ki Bécsbe, és azóta ott él.

Nevezett bőröndjét az egyik galambász-szállító kocsiban tartotta, amit az autóbuszba való beszállás után is ott hagyott. Az autóbuszba való beszállás előtt még elment a galambszállító kocsiba azzal, hogy a bőröndjét elhozza, azonban a bőröndöt nem hozta el, hanem csak egy zöld, nyilonszerű anyagból készült, cipzáras táskát, amit az egész úton a hóna alatt szorongatott.

Amíg Győrt el nem hagytuk, addig állandóan erőszakoskodott, hogy le akar szállni, de sikerült meggyőzni arról, hogy ez nem lehetséges.

Sné nevű magyar nő egy csomagot küldött ki disszidált fiának. Jelen volt A. is.

Hegyeshalom felé A. újra kísérletet tett arra, hogy Győrben leszálljon, s testvérét meglátogassa. Mivel ez ismét nem sikerült neki, ezért Hegyeshalom előtt H. J-nek, a szövetség elnökének egy csomagot adott át. (Tart[alma]: 6 m krepp nylon rózsaszínű női anyag, egy tokban elhelyezett francia parfüm és kb. 30 db fénykép Nizzából, valamint Ausztria több városából.)

A csomagot átvizsgáltam, és Győrbe, A. I. [...] sz. alá továbbítottam.

Szóban még közölték a jelentést tévő elvtársak, hogy A. két testvére él Győrött, egyik optikus, a másik órás. Elmondták még, hogy A. dicsekedett azzal, hogy ő [a] filmiparban dolgozik, és sokat járja a világot. Mostani útja előtt D[él]-Amerikában járt.

Megjegyzés: A. személye figyelmet érdemel. Jelleménél fogva könnyen elképzelhető, hogy a nyugati hírszerző szervek beszervezték. Magyarországi útjai figyelmet érdemelnek. Győrben lakó testvéreiről beszerezhető adatok támpontul szolgálhatnak a további munkában.

A. adatai: A. J. [...] Lakás: Wien XXIII. [...] Állampolgársága: osztrák.

Intézkedés: A feljegyzés hivatalos kapcsolattól kapott jelentés kivonata. Egy példányát átadom a feldolgozó csoportnak, és megküldöm a fényképét is.

Kajtár László r. fhdgy.

Készült: 2 pld.

Gépelte: Plné

Jelzet: ÁBTL 3.1.5. O-13401. 242-242a.

Címkék:

[állambiztonság](#) ^[2]

[belügyminisztérium](#) ^[3]

[BM](#) ^[4]

[Politikai Nyomozó Főosztály](#) ^[5]

[galambszövetség](#) ^[6]

Kiadás: 12. évfolyam (2012) 4. szám

Forrás webcím: https://www.archivnet.hu/kuriozumok/gyanus_galambok_gyanutlan_galambaszok_es_az_allambiztonsag_1958ban.html

Hivatkozások

[1] https://www.archivnet.hu/kuriozumok/gyanus_galambok_gyanutlan_galambaszok_es_az_allambiztonsag_1958ban.html

[2] <https://www.archivnet.hu/cimkek/allambiztonsag>

[3] <https://www.archivnet.hu/cimkek/belugyminiszterium>

[4] <https://www.archivnet.hu/cimkek/bm>

[5] <https://www.archivnet.hu/cimkek/politikai-nyomozo-foosztaly>

[6] <https://www.archivnet.hu/cimkek/galambszovetseg>